

Evaluarea competitivității regionale -abordări teoretice și practice

**Autori: Mușat Ioana
Dumitru-Vlădulescu Cristian- Marius**

**Academia de Studii Economice din București
Facultatea de Economie Agroalimentară și a Mediului**

REZUMAT

Competitivitatea poate fi privită din mai multe puncte de vedere, aceasta având numeroase modalități de definire. Competitivitatea la nivel regional exprima capacitatea unei regiuni de a asigura un mediu prosper populației din interiorul acesteia. Scopul cercetării noastre este de a analiza, pentru anul 2015, competitivitatea la nivelul regiunii București-Ilfov comparativ cu media națională, din perspectiva unor indicatori economici, sociali și de tehnologie. Am construit matricea Hard, matrice ce urmărește obiectivele Agendei Lisabona privind creșterea și ocuparea. Conform rezultatelor am ajuns la concluzia că în regiunea București- Ilfov indicele de competitivitate este mai mare față de media națională, ceea ce înseamnă că această regiune este mai dezvoltată față de rezultatele medii înregistrate la nivelul României.

Cuvinte cheie: competitivitate, regiune, indicatori structurali, matricea Hard

ABSTRACT

Competitiveness may mean more things, this can be expressed through several definitions. Competitiveness at regional level expresses the capacity of a region to ensure a prosperous environment for its population. The aim of our research is to analyze for the year 2015 the competitiveness at the level of the Bucharest-Ilfov region compared to the national average, from the perspective of some economic, social and technological indicators. We built the Hard Matrix, a matrix that pursues the goals of the Lisbon Agenda on Growth and Jobs. According to the results we have concluded that in the Bucharest-Ilfov region the competitiveness index is higher than the national average, which means that this region is more developed than the average results recorded in Romania.

Keywords: Competitiveness, region, structural indicators, Hard Matrix.

Clasificare JEL: C82

Clasificare REL: 8E

1. Abordări teoretice

Competitivitatea reprezintă o noțiune ambiguă în literatura de specialitate, pe de o parte din cauza unei insuficiente fundamentări teoretice, fiind preluată din mediul de afaceri și manifestând un caracter aplicativ, iar pe de altă parte din cauza numeroaselor modalități de definire și măsurare a ei. De-a lungul timpului, competitivitatea s-a conturat prin încercarea de măsurare și evaluare a ei și mai puțin de definire, fapt ce a dus la existența unei multitudini de viziuni asupra competitivității și chiar o confundare cu alte concepte economice (ex. creștere economică, situație economică, performanța comerțului exterior, eficiență, avantaj competitiv etc.).

În context general, competitivitatea poate fi caracterizată drept capacitatea unei țări comparativ cu alte țări de a crea un mediu politic, social și economic prin care să se diferențieze și să susțină formarea valorii adăugate.

În opinia lui M. Porter, competitivitatea reprezintă un aspect central al politicilor economice preocupate de bunăstarea națiunilor, deoarece standardul de viață pe termen lung al fiecărei națiuni depinde de abilitatea economiei naționale de a atinge și de a menține un înalt nivel de productivitate în acele ramuri și firme care sunt competitive pe piețele internaționale.¹

P. Krugman consideră forțată utilizarea noțiunii de competitivitate la nivelul națiunilor, știut fiind că, în termenii pieței, o țară nu poate fi "dată afară" din afaceri și deci, nu trebuie să se

---

¹ Porter, Michael E., "Competitive Advantage" 1985, pag 15

îngrijoreze de ”țările competitori”. El recunoaște, totuși, rolul politicilor macroeconomice în susținerea competitivității relevând decalajele temporale ale măsurilor politice luate de diferite țări în anumite perioade și faptul că aceste politici trebuie să fie suficient de flexibile încât să permită firmelor să facă față competiției internaționale în segmentele lor de piață prin realocarea resurselor către sectoarele cu costuri mici și profitabile.²

Competitivitatea la nivelul unei regiuni este măsura unui mediu economic caracterizat de structuri, instituții și politici eficiente care își administrează potențialul resurselor pentru creșterea prosperității populației.

În același timp, competitivitatea la nivelul regiunilor este un domeniu al cunoștințelor economice, care analizează factorii și politicile ce pot influența capacitatea unei regiuni de a crea și menține un mediu sustenabil pentru crearea noului în cadrul întreprinderilor, asigurând astfel mai multă prosperitate populației. Acest aspect releva faptul că întreprinderile depind în mare măsură de mediul în care funcționează. Unele regiuni susțin competitivitatea mai mult decât altele, creând un mediu care facilitează competitivitatea operatorilor economici și încurajează dezvoltarea durabilă.³

2. Metodologie

Pornind de la aceste aspecte teoretice, ne propunem în lucrarea noastră să analizăm competitivitatea la nivelul regiunii București-Ilfov comparativ cu media națională, din perspectiva unor indicatori, utilizând date oferite de Institutul Național de Statistică și de Comisia Națională de Prognoză.

Am ales să construim matricea Hard, matrice ce pornește de la indicatorii structurali ai Agendei Lisabona. Agenda Lisabona este cel mai important proiect european de dezvoltare, este reflectarea gândirii strategice pentru economie și societate la nivel comunitar. Strategia Lisabona a fost adoptată de către Consiliul European extraordinar de la Lisabona, din martie 2000 și reînnoită de către Consiliul European de la Bruxelles din martie 2005. Gândită inițial pentru a ajuta Europa să devină „cea mai competitivă economie bazată pe cunoaștere”, Agenda Lisabona a suferit în martie 2005, la jumătatea drumului, o revizuire prin care accentul a fost mutat pe creșterea economică bazată pe progres tehnologic și pe ocuparea forței de muncă.

Indicatorii structurali sunt grupați astfel:

- Indicatori economici care se referă la mediul economic general și reforma economică;
- Indicatori sociali care se referă la ocuparea forței de muncă și coeziune socială;
- Indicatori tehnologici referitori la inovare și cercetare.

Am calculat fiecare indicator în parte, normalizând datele statistice ale regiunii București Ilfov prin raportarea lor la media națională. Astfel media națională va fi practic 1.00, iar indicatorii regionali vor varia în jurul acestei valori (supraunitar înseamnă peste media națională, subunitar înseamnă sub media națională). Următorul pas constă în agregarea fiecărui indicator prin ponderarea sub-indicatorilor, procentele fiind preluate pe baza studiului făcut de către Grupul de Economie Aplicată în anul 2005. Toate datele statistice de la care am plecat în calculul indicatorilor se referă la anul 2015.

3. Rezultate și discuții

Din grupa **indicatorilor economici** fac parte: PIB-ul/ locuitor, rata de creștere a PIB, productivitatea muncii, exporturile nete, venitul net pe cap de locuitor.

---

² P. Krugman. *Competitiveness: A Dangerous Obsession*, 199, pag 30

³ Chilian Mihaela Nona, *Competitivitatea economiei românești și integrarea în Uniunea Europeană*, 201, pag 45

- **PIB-ul/locuitor**

Reprezintă unul dintre cei mai reprezentativi indicatori ai competitivității regionale. Raportarea PIB la numărul de locuitori măsoară standardul de viață dintr-o anumită regiune, în cazul nostru București- Ilfov.

Tabel 1

	-lei/ locuitor-
PIB-ul/ locuitor în anul 2015	
PIB-ul/ locuitor în România	31.890,51
PIB-ul/ locuitor în regiunea București- Ilfov	81.323,04

Sursă: Institutul Național de Statistică, Comisia Națională de Prognoză

- **Rata de creștere a PIB**

Oferă o imagine dinamică a evoluției economiei unei regiuni. Aceasta măsoară rata reală de creștere a PIB-ului unei regiuni într-o anumită perioadă de timp, în cazul nostru anul 2015 față de anul 2014.

Tabel 2

	- % -
Rata de creștere a PIB în anul 2015	
Rata de creștere a PIB în România	3,6
Rata de creștere a PIB în regiunea București- Ilfov	3,8

Sursă: Comisia Națională de Prognoza

- **Productivitatea muncii**

Evaluarea aportului capitalului uman la PIB-ul regional se realizează prin intermediul acestui indicator, care măsoară cât de competitivă este o regiune.

Tabel 3

	- lei/ angajat -
Productivitatea muncii în anul 2015	
Productivitatea muncii în România	85.257,97
Productivitatea muncii în regiunea București- Ilfov	158.696,04

Sursă: Institutul Național de Statistică

- **Exporturile nete**

Reprezintă diferența dintre valoarea bunurilor și serviciilor exportate și valoarea celor importate la nivelul unei regiuni.

Tabel 4

	- mld euro -	
Exporturile nete în anul 2015		
	România	București- Ilfov
Export	54,596	7,833
Import	62,962	15,182
Export net	-8,366	-7,349

Sursă: Institutul Național de Statistică, Comisia Națională de Prognoza

- **Venitul net pe cap de locuitor**

Reprezintă diferența dintre venitul brut și a celorlalte plăți cum ar fi impozitul pe venit și contribuțiile plătite la stat. Acest indicator este unul dintre indicatorii economici care măsoară nivelul de bunăstare regională.

Tabel 5

- lei -	
Venitul net pe cap de locuitor în anul 2015	
Venitul net pe cap de locuitor în România	1010,67
Venitul net pe cap de locuitor în regiunea București- Ilfov	1437,92

Sursă: Institutul Național de Statistică

Indicatorul economic, pe componente- raportarea regiunii București- Ilfov la media națională

Tabel 6

	PIB/ locuitor	Creșterea PIB	Productivitatea muncii	Exporturile nete	Venitul net pe locuitor
București- Ilfov	2,55	1,05	1,86	0,87	1,42
Media națională	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00

Sursă: Calcule proprii

În urma analizei datelor din Tabel 6, se constată următoarele:

- Indicatorul PIB/locuitor raportat la media națională este 2,55 în anul 2015. Acest lucru demonstrează faptul că regiunea București-Ilfov este mai dezvoltată decât media României.
- Indicatorul Rata de creștere a PIB raportat la media națională este 1,05, evidentiind faptul că regiunea București- Ilfov a înregistrat o creștere superioară mediei naționale.
- Productivitatea muncii înregistrată de către regiunea București- Ilfov în anul 2015 a avut o valoare superioară față de cea întâlnită la nivelul României.
- Exporturile nete este singurul indicator economic analizat care se situează sub media națională, acesta fiind cu aproximativ 0,13 mai mic decât media națională.
- Venitul net pe locuitor în regiunea București- Ilfov este superior celui înregistrat la nivelul României.

Din categoria **indicatorilor sociali** fac parte: dispersia ratelor regionale de ocupare, ocuparea forței de muncă totală cât și femeii și indicele speranței medii de viață.

- **Dispersia ratelor regionale de ocupare**

Dispersia ratelor de ocupare la nivel regional arată diferențele regionale în ocupare în cadrul regiunilor de dezvoltare. Rata de ocupare reprezintă raportul dintre populația ocupată și populația totală în vârstă de 15-64 ani, exprimat procentual. Populația ocupată cuprinde toate persoanele de 15 ani și peste, care au desfășurat o activitate economică producătoare de bunuri sau servicii.

Tabel 7

- % -	
Dispersia ratelor regionale de ocupare în anul 2015	
Dispersia ratelor regionale de ocupare în România	0,61
Dispersia ratelor regionale de ocupare în regiunea București- Ilfov	0,60

Sursă: Institutul Național de Statistică

- **Ocuparea forței de muncă**

Tabel 8

- % -	
Ocuparea forței de munca- Total în anul 2015	
Ocuparea forței de muncă în România	61,4
Ocuparea forței de muncă în regiunea București-Ilfov	66,2

Sursă: Institutul Național de Statistică

Tabel 9

- % -	
Ocuparea forței de munca- Femei în anul 2015	
Ocuparea forței de muncă în România	53,2
Ocuparea forței de muncă în regiunea București-Ilfov	59,9

Sursă: Institutul Național de Statistică

- **Indicele speranței medii de viață**

Durata medie a vieții reprezintă numărul mediu de ani pe care îi are de trăit un nou-născut, dacă ar trăi tot restul vieții în condițiile mortalității pe vârste din perioada de referință. Indicele exprimă performanța relativă a unei regiuni în privința speranței de viață la naștere. El este raportat la nivelurile maxime și minime înregistrate în mediul internațional de referință. Indicele ia valori de la 0 la 1 și se calculează pe baza formulei:

$$\text{Dimensiunea indicelui} = \frac{\text{valoarea actuală} - \text{valoare minimă}}{\text{valoarea maximă} - \text{valoare minimă}}$$

Tabel 10

Indicele speranței medii de viață în anul 2015	
Indicele speranței medii de viață în România	0,852
Indicele speranței medii de viață în regiunea București- Ilfov	0,884

Sursă: Institutul Național de Statistică, Human Development Report 2015

Indicatorul social, pe componente- raportarea regiunii București Ilfov la media națională

Tabel 11

	Dispersia ratelor regionale de ocupare	Ocuparea forței de muncă - Total	Ocuparea forței de muncă - Femei	Indicele speranței medii de viață
București- Ilfov	0,98	1,07	1,12	1,03
Media națională	1,00	1,00	1,00	1,00

Sursă: Calcule proprii

Din analiza indicatorilor din Tabel 11 punctăm următoarele aspecte:

- Indicatorul Dispersia ratelor regionale de ocupare este sub-unitar, ceea ce demonstrează faptul că regiunea București- Ilfov înregistrează diferențe între medii (urban, rural) mai mici decât cele întâlnite la nivelul României;

- Ocuparea forței de muncă este superioară în Regiunea București- Ilfov față de media națională, acest lucru fiind datorat într-o anumită măsură și gradului de dezvoltare ridicat al regiunii;
- De asemenea, în ceea ce privește Ocuparea forței de muncă – Femei, regiunea București Ilfov este superioară mediei naționale;
- Indicatorul Speranța medie de viață în regiunea București Ilfov este de 1,03, cu 0,03 peste media națională.

În ceea ce privește categoria **indicatorilor tehnologici**, aceasta include următorii indicatori: cheltuielile totale de cercetare- dezvoltare, populația ocupată în sectoare de înaltă tehnologie și educația terțiara cu specializare avansată în cercetare.

- **Cheltuielile totale de cercetare- dezvoltare**

Cheltuielile totale de cercetare- dezvoltare reprezintă cheltuielile făcute de administrația publică centrală și locală, de mediul privat și de mediul academic, cu cercetarea-dezvoltarea.

Acest indicator arată intensitatea unei economii în crearea de tehnologie. De asemenea, este un indicator esențial al Agendei Lisabona, care arată potențialul de dezvoltare al economiei bazate pe cunoaștere.

Tabel 12

- mii lei -	
Cheltuielile totale de cercetare- dezvoltare în anul 2015	
Cheltuielile medii de cercetare- dezvoltare în România	434.616,62
Cheltuielile totale de cercetare- dezvoltare în regiunea București- Ilfov	1.801.618

Sursă: Institutul Național de Statistică

- **Populația ocupată în sectoare de înaltă tehnologie**

Arată intensitatea unei economii în crearea de tehnologie. Acest indicator leagă piața muncii de competitivitate.

Tabel 13

- persoane -	
Populația ocupată în sectoare de înaltă tehnologie în anul 2015	
Populația ocupată în sectoare de înaltă tehnologie în România	369.200
Populația ocupată în sectoare de înaltă tehnologie în regiunea București- Ilfov	168.400

Sursă: Institutul Național de Statistică

- **Educația terțiara cu specializare avansată în cercetare**

Indică existența capitalului uman calificat care poate contribui la activitatea de cercetare- dezvoltare și inovare. Este, de asemenea un factor important al competitivității, pe latura ofertei.

Tabel 14

- persoane -	
Educația terțiara cu specializare avansată în cercetare în anul 2015	
Educația terțiara cu specializare avansată în cercetare - Media României	15565,13
Educația terțiara cu specializare avansată în cercetare în regiunea București- Ilfov	42891

Sursă: Institutul Național de Statistică

Indicatorul de tehnologie, pe componente- raportarea regiunii București Ilfov la media națională

Tabel 15

	Cheltuieli totale de cercetare- dezvoltare	Populația ocupată în sectoare de înaltă tehnologie	Educația terțiara cu specializare avansată în cercetare
București- Ilfov	4,14	3,75	2,75
Media națională	1,00	1,00	1,00

Sursă: Calcule proprii

Analizând datele din Tabel 15, putem afirma următoarele:

- Indicatorul Cheltuieli totale de cercetare- dezvoltare se situează peste media națională, având valoarea în anul 2015 de aproximativ 4 ori mai mare, respectiv 4,14;
- În ceea ce privește indicatorul Populația ocupată în sectoare de înaltă tehnologie, și valoarea acestuia este superioară mediei României. Acesta înregistrează o valoare de 3,25. Din cauza lipsei de informații, ca și sectoare de înaltă tehnologie am considerat sectorul de Informații și comunicații precum și sectorul Activității profesionale, științifice și tehnice;
- Indicatorul Educația terțiara cu specializare avansată în cercetare, în anul 2015, a fost mai mare față de media națională, acesta având o valoare de 2,75.

Indicele de competitivitate regională reprezintă media ponderată dintre cei 3 indicatori respectiv, economic, social și tehnologic. La rândul lor, fiecare indicator este calculat ca medie ponderată a variabilelor selectate din cadrul fiecărei categorii.

Menționăm că valorile ponderilor sunt preluate pe baza studiului făcut de către experții GEA în anul 2005.

Astfel, ponderile utilizate pentru fiecare indicator sunt următoarele:

Tabel 16

Denumire indicator	Pondere
INDICATORUL ECONOMIC (I_E)	
E1- PIB-ul / locuitor	10
E2- Rata de creștere a PIB	10
E3- Productivitatea muncii	30
E4-Exporturile nete	10
E5- Formarea brută de capital fix	20
E6- Venitul net pe cap de locuitor	20
INDICATORUL SOCIAL (I_S)	
S1- Dispersia ratelor regionale de ocupare	30
S2- Ocuparea forței de munca- Total	40
S3-Ocuparea forței de muncă - Femei	10
S4- Indicele speranței medii de viață	20
INDICATORUL DE TEHNOLOGIE (I_T)	
T1- Cheltuieli de cercetare- dezvoltare	40
T2- Populația ocupată în sectoare cu înaltă tehnologie	30
T3- Educația terțiara cu specializare avansată în cercetare	30

Sursă: Manual de evaluare a competitivității regionale

În continuare am calculat cei trei indicatori agregați astfel:

Indicatorul economic agregat

$$I_E = \frac{2,55*10+1,05*10+1,86*30+0,87*10+1,42*20}{100} = \frac{25,5+10,5+55,8+8,7+28,4}{100} = \frac{128,9}{100} = 1,289 (+$$

0,2 formarea brută de capital fix) = **1,489**

Indicatorul social agregat

$$I_S = \frac{0,98*30+1,07*40+1,12*10+1,03*20}{100} = \frac{29,4+42,8+11,2+20,6}{100} = \frac{104}{100} = **1,04**$$

Indicatorul de tehnologie agregat

$$I_T = \frac{4,14*40+3,75*30+2,75*30}{100} = \frac{165,6+112,5+82,5}{100} = \frac{360,6}{100} = **3,606**$$

După calcularea celor trei indicatori agregați, respectiv economic, social și de tehnologie, vom calcula valoarea indicelui de competitivitate regională (I_C).

Valoarea ponderilor reflecta aportul fiecăruia dintre cei trei sub-indicatori la indicatorul de competitivitate regională. Ponderile au fost acordate pe baza unui focus grup al experților GEA, astfel:

Tabel 17

Indicator	Pondere
Indicatorul economic	40
Indicatorul social	30
Indicatorul de tehnologie	30

Sursă: Manual de evaluare a competitivității regionale

Valoarea indicelui de competitivitate regională este dată de media ponderată a celor trei indicatori agregați, și anume:

$$I_C = \frac{I_E*40+I_S*30+I_T*30}{100} = \frac{1,489*40+1,04*30+3,606*30}{100} = \frac{59,56+31,2+108,18}{100} = \frac{198,94}{100} = **1,9894**$$

Valoarea indicelui de competitivitate regională este de 1,9894. Această valoare evidențiază faptul că la nivelul regiunii București- Ilfov, competitivitatea se poziționează peste media națională.

CONCLUZII

Deși competitivitatea poate fi abordată atât la nivelul unei întreprinderi, cât și la nivelul unei țări, în esență, aceasta se rezumă la o dezvoltare continuă din mai multe puncte de vedere, acestea stabilindu-se în funcție de aria cuprinsă în termenul de competitivitate. Pentru o dezvoltare sustenabilă a unei țări, este nevoie de o analiză detaliată a fiecărei regiuni, evidențiind punctele forte ale acesteia, cât și punctele slabe. Acestea sunt reliefate prin prisma analizei unor indicatori structurali, scopul acesteia fiind de a determina nivelul competitivității regionale.

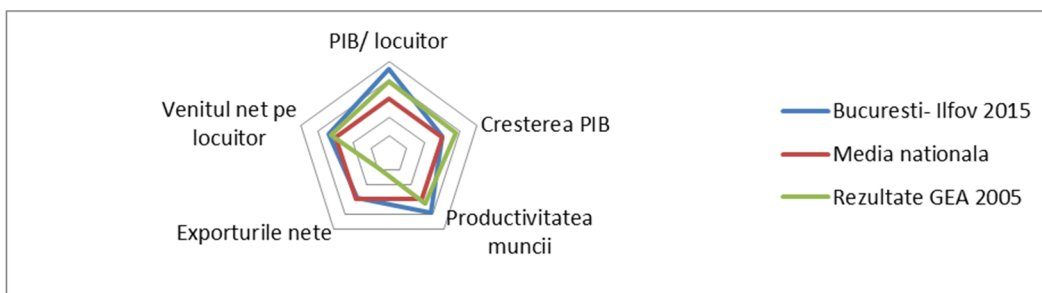

Fig. 1 Indicatorul economic pe componente- Regiunea București- Ilfov 2015 în comparație cu media națională și cu rezultatele GEA 2015

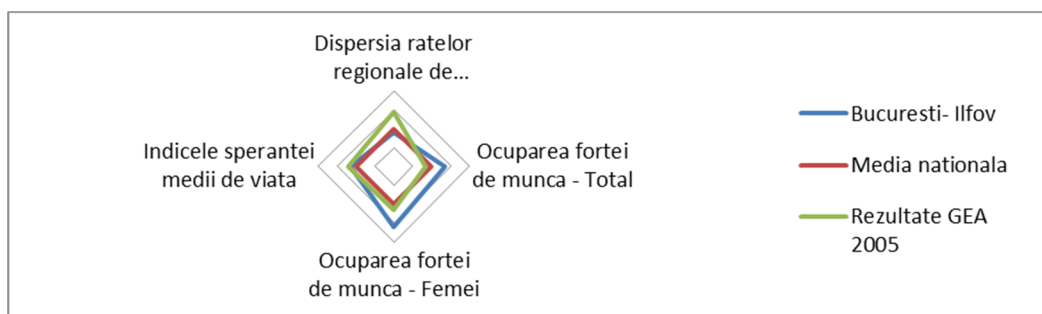

Fig. 2 Indicatorul social pe componente- Regiunea București- Ilfov 2015 în comparație cu media națională și cu rezultatele GEA 2015

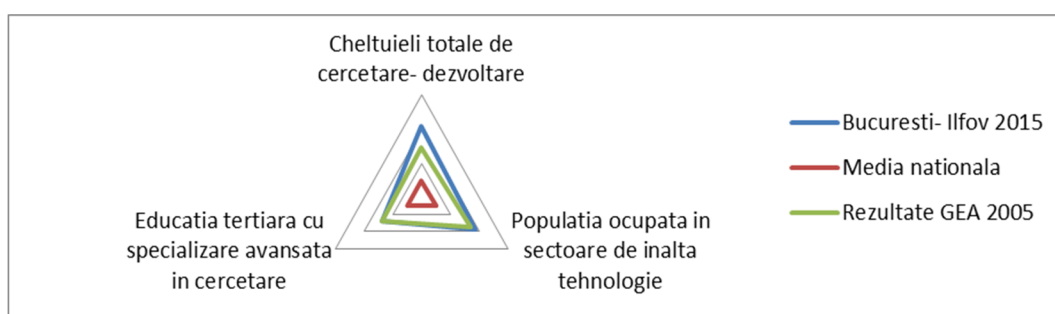

Fig. 3 Indicatorul de tehnologie pe componente- Regiunea București- Ilfov 2015 în comparație cu media națională și cu rezultatele GEA 2015

În urma efectuării matricei Hard de competitivitate pentru regiunea București- Ilfov am tras următoarele concluzii:

- Indicatorul economic agregat este supraunitar, acesta clasându-se peste media națională. Acest aspect evidențiază gradul ridicat de dezvoltare economică regăsit în regiunea București-Ilfov
- În ceea ce privește indicatorul social agregat al regiunii București- Ilfov, acesta este, de asemenea superior mediei naționale, însă diferența nu este atât de semnificativă față de ceilalți doi indicatori analizați.
- Valoarea indicatorului de tehnologie agregat al regiunii București- Ilfov, este de aproximativ 3 ori mai mare comparativ cu media națională, acesta fiind și indicatorul cu diferența cea mai însemnată între valoarea proprie și media înregistrată la nivelul României.
- Prin aplicarea ponderilor preluate pe baza studiului realizat de către Grupul de Economie Aplicată, am putut determina Coeficientul de competitivitate regională pentru București-Ilfov. Valoarea acestuia a fost de 2,35, o valoare supraunitară, ceea ce indica poziționarea acestei regiuni la un nivel superior mediei naționale în ceea ce privește competitivitatea.

BIBLIOGRAFIE

1. Chilian Mihaela Nona, Competitivitatea economiei românești și integrarea în Uniunea Europeană, 2011
2. P. Krugman. Competitiveness: A Dangerous Obsession, 1993
3. Porter, Michael E., Competitive Advantage, 1985
4. Voinea Liviu (coord.), *Manual de evaluare a competitivității regionale*, București, 2007, finanțat în cadrul unui proiect GOF de Foreign & Commonwealth Office
5. Comisia Națională de Prognoza
6. Institutul Național de Statistică, 2015